

מפניני הפרשה - מאמר

יפת תואר' מול 'אשת חיל'

בפרשתנו מובא דינה של "אשת יפת תואר", אולם בעולם היהודי המכיר בכך ששקר החן והבל היופי, אך אשה יראת ה' היא תתהלל, ניצבת כנגדה "אשת החייל", שאומנם יש בה חן ויופי, אך קיימת המודעות לכך שלא החיצוניות היא העיקר, אלא האישיות והאופי. מה סודה של אשת החייל? הפרק במשלי מונה את מעלותיה של אשת החייל: "בְּטָחָהּ בַּה' לֵב בְּעֵלָהּ וְשָׁלָל לֹא יִחַר... וְתִקֵּם בְּעוֹד לִלְוָה וְתִתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֶק לְעֵרְתֶיהָ... פֶּפֶה פְּרִשָּׁה לְעֵינֶיהָ וְיָדֶיהָ שְׁלָחָה לְאֶבְיֹון..."

בילקוט שמעוני מובא: "כשם שנתן הקב"ה תורה לישראל בעשרים ושתים אותיות, כך הוא משבח את הנשים הכשרות בעשרים ושתים אותיות". ונראה שכוונת המדרש לומר שבנות ישראל מותחנכות להיות לנשות חייל כאלו, שתפקודם יהיה כתורה שלימה! לנצח על כל מלאכת הבית, לשמש כדמות חינוכית למופת ולחנך את הילדים לתורה ולשמור את מסורת האבות, ולהיות בעלי לנימוסים והליכות.

במסכת ברכות מובא שיש מעלה גדולה באמירת מזור: "תהילה לדוד" (מוכר כ "אשרי יושבי ביתך") שלוש פעמים ביום משום שיש בו את הפסוק: "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון" המציין את שפע חסד הבורא עלינו, ומשום שנכתב על סדר האלף בית. וביאר המבי"ט, שמזמור הכתוב בסדר האלף בית מורה, שאין השבחים הכתובים בו אקראיים ומזדמנים שקובצו למזמור אחד, אלא על סדר ומשמר.

זו גם ההבנה של עניין שבחיה של אשת החייל, שנכתבו על סדר האלף בית, לומר שפעולותיה הטובות, נשיאתה בעול הבית ומעשי החסד שלה אינם אקראיים, אלא משנה סדורה ועקבית!

מדוע ב "אשרי" אין פסוק המתחיל באות "נ"? מובא בגמרא שם, שהסיבה לכך היא מפני שהאות "נ" רומזת לנפילה, כמו שכתוב בנביא עמוס: "נפלה ולא תוסיף קום בתולת ישראל". וביקשו להצניע את הנפילה.

הנהגה בפרק "אשת חייל" מופיעות כל האותיות האלף בית, כולל האות נו. ויש מקום לתמוה: וכי בחייה של אשת החייל, אין נפילות, ירידות ומשברים? ואכן, שלוש מאות שישים וחמישה ימים בשנה ניצבת אשת החייל על משמרתה. דואגת לכל, צופיה הליכות ביתה! ומהו סוד כוחה?

נתבונן בפרק זה, מכביר הוא בשבחי אשת החייל הנגמלת טוב ולא רע כל ימי חייה, דורשת בהפץ כפיה, קמה מבעוד לילה, לא יכבה נרה. פורשת כפיה לעני וידה לאביון - "מרבדים עשתה לה, שש וארגמן לבושה. נודע בשערים בעלה בשיבתו עם זקני ארץ..." - הפסוק של ה "נ" חריג: כל הפרק לאשת החייל ופעולותיה. כיצד השתרבב לכאן בעלה?

נראה להשיב על כך תשובה נפלאה: בעלה המופיע לפתע - באות "נ", אות הנפילה! הוא המעניק לה כול, עידוד ותמיכה. וכשהוא חש שאשתו צריכה עזרה ועידוד, עוזב הוא את מקום שיבתו עם זקני ארץ וממהר להושיטה! כמה נפלא, וכמה מהיוב! ומשמטיו של הברא עימו, במידה כנגד מידה: כל המרחם על הבריות, מרחמים עליו מן השמיים, המעביר על מידותיו, סולה ומוחל, מעבירין על כל פשעיו.

אף כאן, הבעל אב משפחה נמדד בשמים בעניין התמיכה, העידוד והעזרה שהוא מגיש לאשתו ומונע את הנפילה!...

בין אדם לחבירו

כאשר הבעל או אשה זקוקים לתמיכה רגשית בעמדם בפני קשיים, הרי זה טבעי לצפות לסיוע מבת או בן הזוג. דיבור או שמייעה בתנאים כאלו כוונתו לתועלת, וברור שהוא מותר. אולם השומע את הדברים צריך בהקשבה להשתדל להסביר למדבר את המצב באופן שיקל על רגשי כעסו או תסכולו. אם מתברר עם הזמן שבן הזוג או בת הזוג זקוק באופן מתמיד ל"שיהרור קיטור" - חשוב ליצור שינוי כללי בגשתו על ידי שיחות, קריאה ועיון, האזנה לקלטות או שיחות עם רב או אדם אחר שהוא בר-סמך.

שואל ומשיב

שאלה: האם כיום נכון להתענות בערב ראש השנה?

תשובה: רבים נהגו לצום בערב ראש השנה, כדי לקבל ייסורים שיכפרו על העוונות. מנהגם התבסס על משל שמשלו חז"ל במדרש תנחומא פרשת אמור כב', אשר הנמשל שלו הוא כך.

המלך במשל זה מלך מלכי המלכים הקב"ה יתברך ויתעלה שמו, בני המדינה שבמשל אלו ישראל שהם מסגלים עוונות כל ימות השנה. מה הקב"ה עושה? אומר להם: עשו תשובה מראש השנה. ומה הם עושים? ערב ראש השנה גדולי הדור מתענים והקב"ה מוותר להם שליש מעוונותיהם, ומראש השנה ועד יום הכפורים יהידים מתענים והקב"ה מוותר שליש מעוונותיהם. וכיום הכפורים כל ישראל מתענים ומבקשים רחמים, אנשים נשים וטף, והקב"ה מוותר להם את הכל, שנאמר בחומש ויקרא פרק מז' ל': "כי ביום הזה יכפר עליכם למהר אתכם מכל המאתיכם לפני ה' תמהרו".

בתקופת הראשונים נהגו רוב ישראל לצום בערב ראש השנה וכן כתב מרן בשו"ע סימן תקפא, סעיף ב' "נהגים להתענות ערב ראש השנה".

ויש רבים שנהגו לצום בו עד הצות היום או עד פלג המנחה, כדי שלא יכנסו להג כשהם מעונים כפי שכתב הרמ"א שם וכמשנה ברורה בסימן תקסב ס"ק י'. והיו שנהגו לצום עשרה ימים, וכפי שכתב הרמ"א: "המדקדקים נהגו שכל אחד מתענה עשרה ימים, וכן נכון לעשות". והיו צמים במשך עשרת ימי תשובה ששה ימים, וכדי להשלים לעשרה ימים, הוסיפו לצום עוד ארבעה ימים לפני ראש השנה.

אולם בדורות האחרונים כמעט ואין מי שצם אפילו בערב ראש השנה. יש אומרים שירדה הולשה לעולם ולכן אין לדרוש מהאנשים לצער עצמם במנהגי חסידות, כך כתב בחיי אדם בסימן קלח'.

ויש אומרים שעיקר העבודה בדורות הללו צריכה להיות בשמחה, ולכן יש להימנע ממנהגים שפוגמים בשמחה. הרוצה לקיים מנהג זה אבל הצום קשה לו, טוב שיפדה את התענית בצדקה כשווי שהיה מוכן לשלם כדי שלא יצטרך לצום, או לפחות כפי שווי המאכלים שהוא רגיל לאכול ביום.

מפניני הפרשה - רעיון

תצא למלחמה, אך ה' ילחם לכם

"כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלוךך..." (פרק כא' - י') שואל אלשיך: "לכא אל ענין הפרשה נשים שכל והבין במקרא. א. אומרו כי תצא לשון יחיד. וגם שלא אמר כי תלחם או כי תעשה מלחמה. ב. אומרו ונתנו לשון יחיד אחר אומרו אויבך לשון רבים..."

האלישיך השיב לשאלות אלו ועוד באריכות ע"ש. להלן תמצית תשובתו של הרב שלום משאש זצ"ל: נראה לומר שבא להגיד לנו, כי מלחמות ישראל אינם תלויים בהכמה ובתחבולות והגבורה על ידי כלי זין, אלא רק הם יוצאים למלחמה, והמלחמה נעשית מאליה על ידי ה' בכבודו ובעצמו, כמו שכתוב "התיצבו וראו" - כלומר התייצבו במקומכם ולא תנידו ידיכם ורגליכם להילחם בכלי זין, רק עמדו וראו כי ה' ילחם לכם ואתם תהרישון.

וכן תרגם ונתן, לא תגיהו קרבא. וזה שאמר הכתוב במלחמת מדין: "החלצו מאתכם אנשים לצבא, ויהיו על מדין", ולא אמר וילחמו על מדין, כי הם אינם לוחמים, רק ה' נלחם להם, וזהו ה' איש מלחמה, בעל מלחמה, כמו איש נעמי. כי מלך בשר ודם, עבדיו עושים מלחמה והוא יושב בביתו, לא כן ה' לו נאה לקרות בעל מלחמה, כי הוא בעצמו הלוחם.

כמה הוא לוחם? על זה אמר: ה' שמו. בשם הוי"ה ולא בכלי זין. זה מה שאמר דוד לגלית, אתה בא אלי בהרב ובחנית, ואני בא אליך בשם ה' צבאות.

כי תצא למלחמה בלשון יחיד. כלומר - אתם ישראל בזמן שיש אחדות ביניכם, אז אינכם צריכים לעשות דבר במלחמה, רק לצאת. וממילא בזכות הרבים תגרום ל "נתנו ה' אלוךך בידך..." שינוי הלשון מרבים ליחיד מלמד שאפילו יהיו אויבך רבים, ונתנו ה', ה' הוא זה שנותנם בידך כאיש אחד.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

אידה דינה וטורי בת כיריה ע"ה
שולמית בת רחל גיטל פרנקל ז"ל
דבורה בת מרים נהום ז"ל
סולמנה בת לאה כהן ע"ה
מלכה בת יצחק צבי פרנקל (לקסמברג) ע"ה

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

ר' מרדכי בן פרחא אוריין ז"ל
עזרא בן תמר פריץ ע"ה
יוסף אבישב בן מיכל אסתר עמיהי ע"ה
ר' מרדכי בן שוקרולה דרשן ע"ה
עזרא בן יוסף ואסתר מלקר ז"ל
יוסף אבישב בן מיכל אסתר עמיהי ע"ה
דן שלמה בן שלום וקמיל אברהמי ע"ה

חשמונאים (שעון קיץ)
 כניסת השבת: 18:30
 יציאת השבת: 19:29
 זמן רבנו תם: 20:07

קול ששון

פרסומים תורניים
 בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
 ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
 פרשת כי תצא
 מפטירים
 "רְנִי עֲקָרָה לֹא יִלְדָה"
 (ישעיהו פרק נד' - א')

מהלכות ומנהגי ראש השנה עפ"י שו"ע מסימן תקפ"א ופוסקים אחרונים

הקדמה

ראש השנה בתורה ובכתובים מוזכר כיו"ט אשר אמור במלאכה. בתורה: "...בה' ה' השביעי באחד לח' ה' ה' לך שבתון זכרון תרועה מקרא קדש: כל מקלחת עבדה לא תעשו..." (במדבר פרק כט) ובכתובים נאמר "יאָסְפוּ: כל העם פֹּאֵשׁ אָחָד... בַּיּוֹם אֶחָד לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי... וַיֹּאמְרוּ לָהֶם לָכוּ אֲכָלוּ מִשְׁמָנִים וְשִׁתּוּ מִמֵּתְקִים וְשָׁלְחוּ מְנוֹת לְאֵין נֶכּוֹן לוֹ בִּי קְדוּשׁ הַיּוֹם לְאֲדֹנָינוּ וְאֵל תַּעֲצָבוּ בִּי הַדָּוָת ה' הִיא מַעֲזָכֶם" (נחמיה ח'). לעומת זאת במסכת ראש השנה, מובא: "בארבעה פרקים העולם נידון... בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון. וכן מובא ברמב"ם "בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד מבאי העולם עם זכויותיו, ביום טוב של ראש השנה..." מכאן ליום ראש השנה אופי כפול, מצד אחד הוא יום טוב ככל הימים הטובים, ומצד שני הוא מלווה בהרדת יום הדין. ואכן כך אנו מוצאים בכל ההלכות, הדינים והמנהגים של יום זה.

פרטי הלכה

- א. מכבסים ומסתפרים בערב ראש השנה, ויש נוהגים למבול בערב ראש השנה משום קרי, ויש מקומות נוהגים לילך על קברות ולהרבות שם בתחינות, ונותנים צדקה לעניים (שו"ע ורמ"א תקפ"א).
- ב. המנהג למבול במקווה בערב ראש השנה לכבוד ההג, אפילו למי שאינו טמא משום קרי, מפני שטהרת הגוף מביאה לקדושת הנפש, ומנהג יפה הוא, וטוב שגם נשים ינהגו כך. (כף החיים תקפ"א - פד').
- ג. מי שאינו יכול למבול במקווה, נכון שישפוך על גופו תשעה קבין מים, שהם כ 12 ליטר ושש מאות גרם. אפשר לעשות זאת גם ע"י מקלחת, באופן שיעמוד תחת הסילון של המקלחת כשהברז פתוח, עד שישער שכבר נשפכו על גופו מים בשיעור תשעה קבין, ואין צריך שיהיה כוח גברא לזה, ואין הבדל בזה בין במים צוננים למים חמים. (ילקוט יוסף)
- ד. נוהגים ללוש בצק בשיעור שמצריך הפרשת חלה, לעשות ממנו חלות כדי לבצוע עליהם בראש השנה. בזה זוכים גם לכבד את החג וגם לקיים מצוות הפרשת חלה. (כף החיים תקפ"א - ק')
- ה. מנהג נכון לתת צדקה לעניים בערב ראש השנה, כדי לאפשר להם לקיים את מצוות החג כראוי, כפי שנלמד מהפסוק בנחמיה "...ושתנו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו". (כף החיים תקפ"א - קא')
- ו. אין נופלים על פניהם בערב ראש השנה בתפילה, אעפ"י שנופלים על פניהם באשמורת בסליחות, ואין תוקעים בערב ראש השנה. (שו"ע תקפ"א) אבל בסליחות נופלים על פניהם, אפילו אם הגיעו לנפילת אפיים אחרי עלות השחר לפני הנץ החמה (כף החיים תקפ"א עג').
- ז. נוהגים לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה ובערב יום הכיפורים, כדי להינצל מעונש נדרים, וצריך להכין מה שאומרים, בהתרת הנדרים, ולא כמו מי שחושב שהוא אומר איזה תחינה. (עפ"י כף החיים - צט')
- ח. כשעושים התרת נדרים בערב ראש השנה, ראוי לעשות זאת בעשרה, מחשב שמא האדם נדר בחלום, דבר שמצריך התרה בעשרה, כפי שכתב מרן בשו"ע יורה דעה סימן רי - ב' ובסימן שלד' סעיף לה'.

- ה. אין לתקוע בשופר בערב ראש השנה בבית הכנסת או בבית, כדי להבדיל בין תקיעות שהן מנהג, לתקיעות שמצוותם מהתורה.
- ט. מנהג הספרדים לומר לאחר הפיוט "אחות קמנה" למנצח על הגיתית לאסף הרנינו...". מספר מעמים למנהג זה: מפני שנאמר בו תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו, ודרשו במסכת ראש השנה - איזהו חג שהחודש מתכסה בו? הוי אומר זה ראש השנה. וכן נאמר במזמור זה "כי חק לישראל משפט לאלוקי יעקב" - שבו דן מלך המשפט את כל העולם. כמוכא במסכת ראש השנה. (ילקוט יוסף)
- י. מרן כתב בשו"ע סימן תקפ"ב - ט' שבראש השנה ויום הכיפורים נוהגים להתפלל בקול, כדי להתפלל ביתר כוונה, ולא חששו להטעיה כיוון שמתפללים מתוך מחוורים. אך המנהג כדעת האר"י הקדוש להתפלל בלחש ככלל השנה. (כף החיים תקפ"ב - נו' וילקוט יוסף).
- יא. יש להזהר בעת מכירת המצוות פתיחת ההיכל וכדומה הן בלילה והן ביום, שלא לשוחח שיהא בטילה. לכן טוב שהאדם ינהג ללמוד תורה או לקרא תהלים וכדומה בזמן זה. כמו כן על הגבאים לקצר במכירה שלא להטריח את הציבור ושלא יכשלו בשיחה בטילה. (ילקוט יוסף).
- יב. מתפללים ערבית בכוונה ובהכנעה ובתחנונים, וכמו שאמרו במסכת ראש השנה טז: כל שנה שרשה בתהילתה מתעשרת בסופה, שנאמר מראשית השנה: וכתוב "רשית". ועד אחרית שנה סופה שיש לה אחרית, ופירש רש"י: שרשה בתהילתה, שישראל עושים עצמם רשים בראש השנה לדבר תחנונים ותפילה, וכמו שכתוב תחנונים ידבר רש. ולכן נוהגים לומר בראש השנה פיוט: "ידי רשים". (ילקוט יוסף מועדים)
- יג. מנהג טוב ונכון שאחרי תפילת ערבית בליל א' של ראש השנה יברכו איש את חברו בברכת "לשנה טובה תכתב ותחתם".
- יד. אין להתוודות ביום ראש השנה, וכל שכן שלא יעורר את עצמו לבכות, שאין לבכות בראש השנה, אבל רשאי להתוודות בהרהור הלב, ולהשוב בעויבת החטא ולשוב בתשובה, והתפילות של ראש השנה יש לאומרם בשמחה ובנעימה קדושה, מתוך כוונה רבה, ומכל מקום אדם שמתעורר מעצמו בכביה ומתפלל בדמעות שלישי, אין בזה שום חשב איסור כלל. (ילקוט יוסף מועדים)
- טו. זה מקרוב התחדש מנהג שגברים נוסעים לאומן להתפלל תפילות ראש השנה בציון קברו של רבי נחמן מברסלב זצ"ל, בטענה שכך ציוה הרב בליקוטי מוהר"ן. אבל אחר עיון מעמיק בספר ליקוטי מוהר"ן עולה שלא ציווה על זה כלל, ומכמה סיבות ראוי לבטל מנהג זה, ובפרט למי שבנסיעתו עווב את אשתו וילדיו בהג, ומונע מהם שמחת יום טוב.

פינת העורך

"כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלוך בידך" (פרק כא' י') 'אויביך' בלשון רבים, 'ונתנו' בלשון יחיד, היה נכון יותר לכתוב 'ונתנם'?

מפרש זאת רבי אברהם אזולאי זצ"ל כך - עלינו לדעת שהאויבים החיצוניים שואבים כוחם מהאויבים הרוחניים: "העובר עבירה אחת, קונה לו קמינור אחד". אולם אם אנו מודעים לכך ושיבים בתשובה, ומקבלים עול מלכות שמים, נותר האויב החיצוני בלבד - "ונתנו ה' אלוך בידך".

מרכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב ליעל תמר ורפאל (רפי) שרעבי הי"ו לרגל נישואיהם. ברכה להם ולמשפחותיהם משפחות שרעבי וקריספין הי"ו. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיוכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

מרכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לעדי ועמיעד דוד הי"ו לרגל נישואיהם. ברכה להם ולמשפחותיהם משפחות איזנברג וסעדיה הי"ו. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיוכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

ישא ויתן באמונה

מקור בתלמוד

הגמרא במסכת שבת דף לא: מציגה את השאלות ששאל אדם בבית דין של מעלה, והראשונה בהן היא על נאמנותו במסחר: **"אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה? קבעת עתים לתורה? עסקת בפריה ורבייה? צפית לישועה? פלפלת בחכמה?..."**

פסיקתא רבתי

בפסיקתא רבתי פיסקה לא' מפורש שהניסיון של האדם במשא ומתן, הוא אבן בוחן לכל אישיותו החברתית והרוחנית: **"והישר בעיניו יעשה - זה משא ומתן, מלמד שכל מי שנושא ונותן באמונה - רוח הבריות נוחה הימנו, ומעלין עליו כאילו קיים את כל התורה כולה."**

פסיקת הטור

בסימן קנ"ו, אחרי הלכות בית הכנסת, כתב הטור דרך נכונה, כיצד יפתח האדם את מידת האמונה בשעה שעוסק בעסקיו, וכלשון הטור פסק מרן להלכה בשו"ע בסימן קנ"ו: **"ואחר כך ילך לעסקיו, דכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עון, שאם אין לו מה יאכל - העוני יעבירנו על דעת קונו, ומ"מ לא יעשה מלאכתו עיקר אלא עראי ותורתו קבע, כמו שמצינו בחסידים הראשונים, שהיו עושין מלאכתן עראי ותורתן קבע וזה נתיקיים בידן, כי אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט, וישא ויתן באמונה."**

כף החיים (לרב פלאג'י)

רבי חיים פלאג'י בספרו כף החיים בסימן כא' סעיף ז' מתאר את המציאות הקיימת אצל רבים מהעוסקים במסחר, וזוהו נלמד שיש בעיסוק במסחר סיכון, העלול להיות כרוך באיסורי תורה רבים, על כן אדם שפונה לעסק במסחר צריך ללמוד את הלכותיהם ולשנן אותם תמיד. **"...והן בעוון זה הינם מעטים דנזהרים בזה, ותוכו רצוף שקר וכזב ועוול ועורמה ותחבולה, ושבועה לשוא ולשקר, ואחד בפה ואחד בלב, ומחוסרי אמנה, ומוציא שם רע, ומתכבד בקלון חברים, ואונאה וגזל ועושק וחמס, והרגיל בהם, נעשו לו כהיתר, וכאילו הוא מכת מדינה, וחושב דלא סגי בלאו הכי, ולא ידע דממונו כלה, ואחריתו עדי אובד, מלבד עונשו לעולם הבא."**

בין אדם לחבירו - אהבת הבריות - ספר החינוך

אהבת ישראל, הנובעת מציוי התורה של "ואהבת לרעך כמוך אני ה'" (ויקרא פרק י"ט, יח'), משמעותה לאהוב כל איש מישראל כגופו, לספר בשבחו, לחום עליו ועל ממונו, ולרצות תמיד בטובתו. ביסוד ציווי זה - לרצות שיהיה לחבירו את כל ריבוי הטובה, כפי שרצוי שיהיה לעצמו. כפי שכתב בספר החינוך מצוה רמ"ג - מצות אהבת ישראל.

דיני מצוה זו כלולים הם בתוך המצוה, שכלל הכל הוא שיתנהג האדם עם חבירו כמו שיתנהג עם עצמו, לשמור ממונו ולהרחיק ממנו כל נזק, ואם יספר עליו דברים יספרם לשבח ויחוס על כבודו ולא יתכבד בקלוננו... והמתנהג עם חבירו דרך אהבה ושלוה ורעות ומבקש תועלתו ושמח בטובם, עליו הכתוב אומר: **"ישראל אשר בך אתפאר"** (ישעיהו מט' - ג)...

בתנא דבי אליהו

על הפסוק במיכה פרק ו' ח': **"הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך"**, דרשו חז"ל בתנא דבי אליהו רבה (איש שלום) פרשה כו'. **כך אמר להם הקב"ה לישראל: בני אהובי! כלום חסרתי דבר שאבקש מכם? ומה אני מבקש מכם? אלא שתהיו אוהבים זה את זה ותהיו מכבדים זה את זה ותהיו יראים זה מזה, ולא ימצא בכם עבירה וגזל ודבר מכוער, שלא תבואו לידי פסול מעולם, לכך נאמר: הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך"**

מצוות אהבת הבריות, אין יסודה אישי מוסרי, אף לא חברתי תועלתית ואף לא לאומי כמוכח השטחי של מושג זה, אלא נשמתית. הנשמה הכללית של האומה הישראלית היא הרקע למצווה זו, היא סודה ויסודה.

מכאן שהמעם של המצווה: "ואהבת לרעך כמוך" הוא, מפני שכל אחד כלול בשני ומשלים אותו וכל נשמות ישראל כלולות יחד.

רבים מדברים על אהבת הבריות בכלל ואהבת ישראל בפרט, ואכן יש חשיבות רבה לדיבורים יפים אלו, ואין הקב"ה מקפח שכר שיהיה נאה, וכאשר בני אדם משיחים כל שעה על אהבת הבריות, הרי הם מבשמים את האוויר ומעדינים ומרחיבים את הנשימה, ועולה התקווה שסוף הדיבורים הנאים להיות חודרים לנפש, מתפשטים בתוכה ונספגים בה ובוקעים וקורנים הימנה אל החיים. אולם כל זה אינו אלא מעט, וכדי שאדם יצליח לישוע בליבו את האהבה, יש הכרח בפעולה מוקדמת של עקירת השנאה בין אדם לזולתו. יש להשניא את השנאה כדבר המכוער ביותר החותר תחת יסודות הקיום האנושי והלאומי.

אהבת השלום ושניאת המחלוקת - מקור בתלמוד

בכלל מצוות אהבת הבריות, לאהוב שלום ולשנוא את מחלוקת, ולהתרחק תמיד מריב ומדון, כפי שעולה מדברי הגמרא במסכת סנהדרין דף קי. המבארת שזו הייתה סיבת הליכתו של משה אל דתן ואבירם.

"ויקם משה וילך אל דתן ואבירם, אמר ריש לקיש: מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, דאמר רב: כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר: ולא יהיה כקרח וכעדתו. רב אשי אמר: ראוי ליצטרע, כתיב הכא: ביד משה לו, וכתיב התם: ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך."

מפרש רש"י: מכאן שאין מחזיקין במחלוקת - שמחל על כבודו והוא עצמו הלך לבטל מחלוקת."

מסכת אבות

במשנה במסכת אבות פרק ה' משנה יז' מובא: **"כל מחלוקת שהיא לשם שמים - סופה להתקיים, ושאינה לשם שמים - אין סופה להתקיים. איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים? זו מחלוקת הלל ושמואל. ושאינה לשם שמים? זו מחלוקת קרח וכל עדתו."**

פירוש רבנו יונה

לרבנו יונה פירוש נפלא על תוצאות מחלוקת שהיא לשם שמים, ועל תוצאות המחלוקת שאינה לשם שמים:

"לומר כי מה שאמר כל מחלוקת שהיא לשם שמיים סופה להתקיים, הכוונה שלעולם יתקיימו במחלוקת, היום יחלקו בדבר אחד, למחר בדבר אחר, למחלוקת יהיה קיים ונימשך ביניהם כל ימי חייהם, ולא עוד אלא שאורך ימים ושנות חיים יסיפּו להם. ושאינה לשם שמיים אין סופה להתקיים, רק במחלוקת הראשון יספו יתמו ושם ימותו, כמחלוקת של קורח."

כף החיים (לרב פלאג'י)

גדולי ישראל התריעו על הנזק העצום שבמחלוקת, וכן כתב רבי חיים פלאג'י בספרו כף החיים סימן א' - ד'.

סמא דכלא להיות סבלן ומוחל על עלבונו, ולהיות מעביר על מידותיו, וטוב לו מכל הסיגופים ותעניות לכפרת נפשו, כמ"ש מוהרמ"ק ז"ל. ומדה טובה כזאת היא מרגלית שאין לה ערך, כמ"ש הרב מורה באצבע אות ו. יע"ש.

ואפילו בלבו לא יהא מרגיש כלל, כי זהו בכלל תועבת ה' כל גבה לב, כמ"ש הרב הקדוש בעל ר"ח שער הענוה פרק ג'. ואיתא בפ"ק דאבות דרבי נתן, לא יקפיד אדם על דבריו, והלא דברים ק"ו, ומה משה רבינו חכם גדול שבגדולים אב לנביאים, בשעה שהקפיד על דבריו שכח את דבריו, אנו על אחת כמה וכמה, מלמד שיהא אדם ממתין בדבריו, ולא יהא מקפיד על דבריו, ע"כ.

קול ששון

המסכה

פרשת כי תצא

מצוות ועשית מעקה לגגך

גם כיום ניתן לקיים מצווה זו ולאזן דווקא כשרואים בהמה שרובצת תחת משא, אלא גם אם איש או אשה הנושאים משא שקשה להם לשאתו, אמור להתעלם מהם, אלא יש לגשת בשמחה ולהציע עזרה כמאור פנים. בפרשתנו מוצאים גם מצוות מעקה - אדם בנה בית חדש, ריהט אותו ברהיטים יפים, בגינה מסביב שתל פרחים שמפיצים ריח טוב - בית לתפארת. לפני שהוא נכנס לגור בבית מצווה עליו התורה: "כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך..."

כשהבית עדין חדש, עוד לפני שנכנסים לגור בו, יש לעשות מעקה על הגג ובמפרסות. כל הדברים האחרים לא חייבים לעשותם. ניתן לגור בבית בלי וילונות ובלי גינה יפה, אך מעקה חייבים לעשות, משום שנג או מרפסת בלי מעקה, סכנה גדולה יש בהם, ועלולים הלילה ליפול מהם. ואם יפול מישהו ויפגע, יהיה בעל הבית אשם בכך.

מצות מעקה אמורה גם על בורות עמוקים או מקומות מסוכנים, שיש לבנות מעקה סביבם או לכסותם, ומי שדואג לכסות בור פתוח או להסיר מכשול מרשות הרבים, מקיים בכך מצות "ועשית מעקה..."

מצוות הקם תקים עימו

בפרשתנו אנו פוגשים את המצווה: "הקם תקים עמו". לפני שנים רבות לא היו עדיין מכוניות, לא אוטובוסים ומשאיות. כשרצה אדם להעביר דברים כבדים ממקום למקום, היה מטעינם על גב חמור או שור ומוליך אותם למחוז הפצו. לפעמים היה המשא שעל הבהמה כבד מידי, או שהבהמה התעייפה מאוד או הייתה חלשה מידי, והייתה רובצת לפתע ואינה מסוגלת לקום בכוחות עצמה. לבעל הבהמה קשה היה לפרוק (להוריד) לבדו את המשא הכבד מעל הבהמה, לסייע לבהמה לעמוד על רגליה ולמעון (להניח) עליה שוב את המשא.

התורה הקדושה באה לעזרתו וציוותה עלינו מצווה: "לא תראה את חמור אחיך או שורו נופלים בדרך והתעלמת...הקם תקים עמו." וכל יהודי שעבר במקום וראה בהמה רובצת תחת משאה, נגש מיד בשמחה לסייע בפריקת המשא ובמעינה מחדש. חכמינו ז"ל אמרו: אם פירק אדם ומען את המשא והבהמה נפלה שוב, מצווה לפרוק ולמעון אפילו מאה פעמים, עד שהבהמה תהיה מסוגלת להמשיך בדרכה. מצווה זו אמורה גם בעגלת משא הקשורה לסוס, ששקעה בכויץ.

שאלות והפרשה

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ה' (המשך)

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

6. כיצד מקיימים את מצוות - "תמחה את זכר עמלק"?
 - א. למחות הכל: בני אדם, חיה ובהמה. ב. להרוג האנשים נשים וילדים.
 - ג. להכות ברצפה, בקריאת פרשת זכור. ד. להרוג את כל הזכרים.
7. מה כוונת התורה "לא יתקה לך בביתך אישה ואיפה..." (פרק כה)?
 - א. לא להחזיק משקולות לא שוות. ב. לא לעשות אפילו בבית.
 - ג. המרמה במשקולות, לא יהיה לא כלום בבית. ד. א' וב' נכונות.
8. "עד דרש אחיך אתו וְהִשְׁבַּתוּ לוֹ" (כב') מה למדים מ "וְהִשְׁבַּתוּ לוֹ"?
 - א. חובת האדם להכריז על אבידה עד שתושב. ב. להחזיר לבעלים בלבד.
 - ג. אם מאכילים את בעל החיים, אזי הוולדות של המוצא. ד. א' וג' נכונות.

1. האם מותר להלוות ליהודי, בתנאי שיחזיר לו יותר ממה שלווה לו?
 - א. כן, כדי שלא יפסיד. ב. מדין תורה מותר, והכמים אסרו.
 - ג. לא, הדבר אסור מהתורה. ד. בכל שנה מותר, חוץ משנת שמיטה.
2. לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'" (פרק כג) מדוע?
 - א. על שהחמיאו את ישראל. ב. על ששכרו את בלעם לקלל את ישראל.
 - ג. לא דאגו לישראל ללהם ומים. ד. תשובות ב' וג' נכונות.
3. עד כמה פעמים מצווה אדם לעזור לפרוק או למעון משא מהבהמה?
 - א. שלש פעמים. ב. פעמיים. ג. חמש פעמים. ד. אפילו מאה פעמים.
4. איזה דברים בפרשה מצווה ה' אותנו לזכור כמצווה בפני עצמה?
 - א. לזכור את מה שעשה ה' למרים. ב. לזכור את כל מצוות ה'.
 - ג. לזכור את מה שעשה לנו עמלק. ד. תשובות א' וג' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש הספורנו - כיתות ד' עד ה'

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ה'

9. מהי כוונת הפסוק "לְזַכְּרֵי תְשִׁיבָה...לְמַעַן יִבְרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ..." (בד)?
 - א. את החובה לקחת ריבית מהגוי. ב. לשלם את הריבית שהתחייבו לגוי.
 - ג. אם תיקח ריבית מגוי סופך לקחת מישראל. ד. תשובות א' וב' נכונות.

5. לאיזה בעלי חיים מתייחסת המצווה "לא תחרוש בשור ובהמור"?
 - א. רק לשור והמור. ב. לכל סוגי הבהמות, אך לא לסוגי החיות.
 - ג. רק לבהמות עבודה. ד. לכל שני מינים שבעולם.

שאלה עפ"י פירוש הרשב"ם - כיתות ד' עד ה'

10. במצוות ציצית נאמר: "גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ..." (כב') מדוע קראם גדילים?

- א. ללמד שהציציות צריכות להיות גדולים. ב. שיראו כגדלים מתוך הבגד.
- ג. ללמד שהציציות צריכות להיות קלועות. ד. תשובות א' וג' נכונות.

לימוד פורה ומהנה

התשובות הנכונות פרשת ראה הם:

1-ג' 2-ב' 3-ב' 4-ד' 5-ג' 6-א' 7-א' 8-ג' 9-א' 10-א'

ברכות מעומק הלב לציון ורחלי פריץ הי"ו לרגל הולדת כנס שי - אל אברהם הי"ו והכנסתו בעיתו כבריתו של אברהם אבינו ע"ה. יהי רצון שתזכו לגדלו יחד עם כל ילדיכם באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, ומצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.